

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“, БЛАГОЕВГРАД

ПРАВНО-ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

РЕЦЕНЗИЯ

от проф., д.ю.н. Владимир Богданов Петров –

**член на научното жури, за дисертационния труд на Анна Свободенова Чолакова на
тема „Припознаването“**

**за получаване на образователна и научна степен „Доктор“ по Гражданско и семейно
право (научно направление 3.6 Право)**

Уважаеми членове на научното жури,

Анна Чолакова е асистент по гражданско и семейно право в Центъра по юридически науки при Бургаски свободен университет от ноември 2001г. Завършила е с положителна атестация курса на подготовка като свободен докторант при Правно-историческия факултет на Югозападен университет „Неофит Рилски“ и е представила в завършен вид дисертационен труд на тема „Припознаването“, по който е открита процедура за публична защита.

I. Кратко описание на дисертационния труд.

В структурно отношение дисертацията се състои от увод, изложение в три глави и заключение и е в обем от 191 страници. Библиографията на използваната литература включва 79 заглавия на български език и 14 заглавия от чужди автори - на руски, френски, немски и английски език. Направени са 311 бележки под линия. В изследването са използвани историческият и сравнителноправният метод на изследване, както и познатите в гражданско-правната теория тълкувателни методи.

В увода е обоснована актуалността на научното изследване, очертан е неговият предмет, аргументирано е и научно-практическото значение на темата.

В глава първа припознаването е разгледано детайлно като един от способите за установяване на произход с неговите характерни белези и като правен акт на

гражданското и семейното право. Проследено е историческото развитие на института и са направени отграничения от сходни правни фигури. Особено място е отделено на съпоставката с осиновяването. Сравнително-правният анализ обхваща френското, германското и руското законодателство.

За първи път в правната ни доктрина припознаването е разгледано детайлно от гледна точка на учението за юридическите факти. През тази призма е анализирана неговата специфична структура. Детайлно е разгледан въпросът за правното действие на акта, който е обособен в два подвъпроса: действие във времето и правни последици.

Втората глава е посветена на предпоставките и начина за извършване на валидно припознаване. В параграф първи – предпоставки за припознаване - особено място е отделено на два дискуссионни въпроса: пречка ли е пълното осиновяване по смисъла на чл.71 СК за припознаване и въпросът за дееспособността на припознаващия като особена предпоставка за валидност на акта.

Параграф втори е посветен на процедурата по извършване на припознаването. Оригинален подход на автора е да включи в изследването си проблемите на припознаване с международен елемент, което придава на анализа на института цялостност и завършеност.

В глава трета са анализирани детайлно проблемите на оспорване на припознаване и неговата недействителност. Параграф първи изяснява същността на правото на оспорване и общите положения. Следващото изложение е диференцирано - според правния ред за оспорване и според субектите, овластени с това право.

Параграф втори детайлно изследва едно ново законодателно разрешение в СК от 2009г. за възможността за предварителен изричен отказ от правото на оспорване.

Параграф трети е посветен на недействителността на припознаването – нищожност и унищожаемост. Разгледани са подробно отделните основания и процесуалните способности на защитата.

В заключението на дисертацията докторантът е очертал някои от изводите в изследването и е посочил предложенията *de lege ferenda*, с оглед подобряване на правната уредба.

II. Приносни моменти на дисертационния труд.

1. На първо място следва да се отбележи, че настоящият труд представлява първото цялостно и систематизирано монографично изследване на припознаването като един от способите за установяване на произход. Извършен е критичен анализ на съдебната практика и са изложени всички дискуссионни въпроси в доктрината. Въз основа на това и

сравнителноправното изследване са аргументирани няколко значими предложения за подобряване на законодателството.

В тази на пръв поглед позната материя докторантът предлага своя оригинална гледна точка и разглежда припознаването през призмата на различни теоретико-правни категории. Направен е анализ на явлението като юридически факт при което подробно е изследвана неговата специфична структура. Изяснен е и същностният от теоретична и практическа гледна точка въпрос кога припознаването се счита завършено като правен акт и е годно да породи предвидените правни последици.

При изясняване правната природа на акта като един от способите за установяване на произход авторът е аргументирал своето заключение, че не бива да се смесва установителния характер на припознаването с неговата декларативна същност, защото двете характеристики отразяват различни аспекти на правното явление.

2. В дисертацията е отделено място на въпроса за правното значение на участието на длъжностното лице по гражданско състояние като адресат на изявлението за припознаване. Обоснован е изводът, че участието му в процедурата не прави припознаването смесен фактически състав. Обсъден е въпросът за правните последици на припознаване, достигнало да некомпетентен адресат – некомпетентно длъжностно лице. Разгледани са възможните правни разрешения на поставения въпрос чрез прилагането по аналогия на правилата за упълномощаването и на правилото на чл.11, ал.2 от СК във връзка с брака. Невъзможността да се обоснове приложимост на аналогията е наложил извода, че въпросът следва да се реши нормативно.

3. В дисертацията е представена детайлна съпоставка между припознаване и осиновяване. Необходимостта от подобно изследване е обоснована с използването в последните години на припознаването като способ за заобикаляне на осиновяването.

В практиката се срещат случаи, при които вместо осиновяване се предпочита извършване на припознаване. Това създава възможност за припознаване на неособствено дете. В тази връзка е направено заключение, че едно от възможните разрешения на проблема е да се създадат правомощия за по-строг контрол както на осиновяването, така и на припознаването от страна на Дирекцията за социално подпомагане и на прокурора. Направено е и конкретно предложение за превенция срещу посочената практика: да се предвиди изрична разпоредба, според която ако припознаващият е направил припознаване като е знаел, че детето не произхожда от него, да не може по-късно да поиска унищожаване на припознаването.

4. В дисертационния труд е направен подробен анализ на дискуссионния въпрос дали пълното осиновяване е пречка за припознаване на осиновеното дете. В обобщение е обоснован изводът, че в производството по осиновяване трябва да се предвидят правила за проверка дали са изчерпани всички възможности за установяване действителния произход

на детето. Предложено е да се обсъди възможността за спиране на производството по осиновяване, когато има заявено припознаване.

5. Във връзка със спорните въпроси на дееспособността при оспорване на припознаване е поставен въпросът дали не е удачно да се уеднаквят правилата в материалните закони – СК и ЗЛС с правилата на чл.319 от ГПК, съгласно които ограничено дееспособните лица могат сами да предявяват иски за произход и да отговарят по тях.

6. В дисертацията е направен критичен анализ на действащата нормативна уредба на правото на оспорване на припознаване от Дирекция „Социално подпомагане” и от прокурора. Изтъкнато е, че на тях не е вменено задължение за контрол на симулативно припознаване, поради което се обезмисля предвиденото право на оспорване. Направено е предложение в разпоредбата на чл.66, ал.5 от СК да се посочат по-конкретно правомощията на посочените субекти във връзка с оспорване на припознаването и същите да се формулират като правни задължения.

7. Направена е и критика на отмененото право на оспорване на припознаване от трети лица. Новото законодателно разрешение е подкрепено като съответстващо на личния характер на акта. Изтъкнато е, че с отмяна правото на трети лица да оспорват припознаване е отпаднало основанието за оспорване от биологичните родители на детето. Обосновано е виждането, че отменената възможност е играла ролята на коректив срещу едно симулативно припознаване. В дисертацията е предложено да се създаде нова разпоредба, която да предвиди право на оспорване на припознаване само за такива „трети лица”, които твърдят, че са биологични родители на припознатото дете. Това право да може да се упражнява само по съдебен с цел да се избегне злоупотреба с право.

8. За първи път в правната теория у нас е направен подробен анализ на едно ново законодателно разрешение, определено като „предварителен изричен отказ от право на оспорване на припознаване”. Това разрешение може да се оцени положително, но с оглед специфичното приложно поле на отказа и неговия правен режим се крият определени рискове, свързани със симулативното припознаване. Направен е извод, че посоченото законодателно разрешение ще постигне очакван положителен ефект, ако се уреди и оспорване на припознаване за трети лица, които твърдят, че са биологични родители на припознатото дете.

9. В дисертацията е разгледан обстойно въпросът при съществуващата законодателна празнота по кой съдопроизводствен ред следва да се разглеждат иски за недействителност на припознаването. Посочено е, че възможните разрешения са две: общият исков ред, предвиден за унищожаване на гражданско-правните сделки или особените правила, установени за иски за произход в ГПК. Застъпено е становището, че поради специфичния предмет на доказване, е по-удачен вторият вариант. В тази връзка

е направено предложение в ал.1 на чл.331 от ГПК да се добави нова алтернатива: „както и исковете за недействителност на припознаване”.

10. В дисертацията е препоръчано да се обсъди необходимостта от създаване на изрична правна разпоредба, която да предвижда нищожност на припознаване, направено с цел заобикаляне реда за осиновяване.

III. Бележки и препоръки:

Дисертационният труд представлява едно пълно и задълбочено научно изследване на правния институт на припознаването, в което авторът е представил оригинална гледна точка към разглежданите проблеми в деликатната материя на произхода. В правния анализ и при търсенето на по-добри законодателни разрешения прави впечатление добрата теоретична подготовка и способността за самостоятелно научно изследване.

По дисертационния труд могат да бъдат направени отделни критични бележки, които не намаляват неговите достойнства. Правя препоръка по-общо формулираните предложения за промени в законодателството да бъдат формулирани като конкретни текстове *de lege ferenda*.

IV. Заключение.

Въз основа на изложеното считам, че дисертационният труд отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ, тъй като съдържа научни и научно-приложни резултати, които съставляват принос в областта на гражданското и семейното право. С оглед на това предлагам на научното жури да присъди на Анна Свободенова Чолакова образователната и научна степен „доктор” по „Гражданско и семейно право” в професионално направление 3.6. Право.

София, 12.05. 2015г.

С уважение:

/проф. д-р к.ю.н. Владимир Петров/